

มูลบทบรรพกิจ
วาทินิติกถ
อักษรประโยค
ตั้งโยคพิธาน, ไวยากรณ์พิจารณา
พิศาดการันต์

รวม ๕ เรื่องด้วยกัน

ราคาเล่มละ ๖ บาท

โรงพิมพ์คราวแรก

ณ กรุงเทพมหานคร

ที่โรงพิมพ์บ้านหลวงชินทร มณฑล

ที่บางลำภู ตำบลบ้านแม่เบญจศก

จุลศักราช ๑๒๔๕

๐	จำแนกแจกบทเมือง	บรรหาร	นี้ ฤ
	นำแนะนำเทศนาน	ชื่อไว้	
	อักษร ประโยคสาร	สืบเนื่อง	มานา
	สองรวมสระไว้		เช่น คำ คำเดี่ยว
๐	แสดง ลักษณะ สระย	สารโสถก	
	ชื่ออักษรประโยค	แยกเขียน	
	คือ คำ ว่า แกรวกไกรก	กรวยกรวม	นี้ นอ
	คือ คำ ปลั่ง ปลดก ปลด้อง	แปลก ปลัดม ปลาดย เสียง	นะ

๐ วิธี ประสม อักษรไว้ ใน คำภาษาไทย แต่เพียง อักษร
 สูง นำอักษรต่ำ ทั้ง แจก มาใน วาหนิตินิกร นั้น ก็ ยัง
 หา กอ ที่ จะ ใช้ ใน คำภาษาไทย ไม่ ต้อง จัด ด้ว (รดว)
 ประสม กับ อักษร ที่ ควร จะ ประสม กัน สอง อักษร ร่วม สระ
 กัน เปน คำ เดี่ยว ทั้ง ชื่อ ว่า อักษร ประโยค สำหรับ
 ประสม คำไว้ ให้ เติม ตาม สำเนียงไทย อักษร ๓ ตัว
 คือ (รดว) เปน ตัว ประโยค สำหรับ เอา มา คบ เข้า

กับ อักษร ที่ ควร จะ ควร แล้ง แจก เป็น แม่ ก กาก กง กก
 กต กบ กม เกย แล้ง ด้ ด้วย ไม้ ' ๒๗ + ตาม อักษร ตัว
 ชั้น ที่ ประสม กัน นั้น ทุก ๆ แม่ ไป ๆ ใน หมู่ อักษร สูง
 ๑๑ ยก แต่ (ห) ด้ เดียว นอก นั้น ประโยค ด้ ด้ ใน
 หมู่ อักษร กลาง ๗ ด้ (ฎ ฏ ก บ อ) ๕ ด้
 ประโยค ไม้ ด้ (ก จ ต ป) ๔ ด้ ประโยค ด้ ใน อักษร
 ท่า ๒๔ ยก ๑๗ ด้ คือ (ค ฉ ง ช ฉ ม ญ จ ฌ ม ณ
 ธ น ฟ ภ ม ย พ ษ) นี้ ไม่ ควร ประโยค ยัง เหลือ ๗ คือ
 (ค ช ท พ ร ล ว) ยก (ร ล ว) เป็น ด้ ประโยค เดียว
 ยัง คง ด้ อักษร ท่า ที่ ควร ประโยค คือ ด้ (ค ช ท พ) ๔
 ด้ เท่า นี้ ด้ (ช) นี้ ถึง ประโยค ด้ ก็ แต่ ไม้ ที่ ใช้
 ควร แจก ประโยค อักษร ท่า ด้ แต่ (ค ท พ) เท่า นี้ อักษร
 สูง ควร ประโยค ด้ ๑๐ ด้ จริง แต่ ยก ด้ ที่ ด้ กัน แล้ง ด้
 ที่ ไม้ ด้ ใช้ คือ (ข ส ฎ ษ) ๔ ด้ นี้ ยก เดียว ก็ ยัง
 คง ควร แจก ประโยค ๖ ด้ คือ (ข ฉ ฉ ผ ศ ส) เท่า นี้
 ด้ แจก ประโยค ด้ ใน วิถี วา หาน ที่ นั้น แล้ง ใน เล่ม นี้ จะ

แจกประโยชน์แก่ข้าพเจ้ากลาง ๔ ตัว กับอีกยวท่า ๓ ตัว

เท่านี้จง สังเกตจำเค้ามูตให้แม่น ข้าพเจ้านุญ ๗

๐ ตัว (ก) กับตัว (ว) ประโยคกัน แจกดังนี้ ๗๖

๐ กว กวา กวิ กวี กวี กวี กวู กวู เกว แกว
ไกว ไกว ไกว เกวา กวา กวะ ๗๖

๐ กรน กรัน กรวน กริน กรีน กรีน กรีน กรุน กรูน
เกรน แกรน ไกรน กรอน กรวน เกวียน เกวียน
เกริน เกรอน ๗๖

๐ กรง กรัง กรวง กริง กริ่ง กริ่ง กริ่ง กรุง กรุง
เกรง แกรง ไกรง กรอง กรวง เกวียง เกวียง
เกริง เกรียง ๗๖

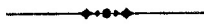
๐ กวก กวิก กวาก กวิก กวิก กวิก กวิก กวูก กวูก
เกวก แกวก ไกวก กวอก กวาก เกวียก เกวียก
เกวิก เกวอก ๗๖

๐ กวด กวิต กวาด กวิต กวิต กวิต กวิต กวุด กวุด
เกวด แกวต ไกวต กวอด กวาด เกวียต เกวียต
เกวิต เกวอต ๗๖

๑ กวบ กว๊ว กววย กวีย กวี่ม กวี่บ กวี่บ กวุ่ม กวุ่ม
 เกวบ แกวบ ไกวบ กวอบ กววม เกวี่บ เกวี่บ
 เกวี่บ เกวอบ ๗๖

๑ กวม กวี่ม กววม กวิม กวี่ม กวี่ม กวี่ม กวุ่ม กวุ่ม
 เกวม แกววม ไกววม กววม กววม เกวี่ม เกวี่ม
 เกวิม เกววม ๗๗

๑ เกวบ กววย กวาว กวิว กวี่ว กวี่บ กวี่บ กวุ่ม กวุ่ม
 เกวอบ ๗๘
 เกวว แกวว ไกวว กวอบ กววย เกวี่ว เกวี่บ
 เกวี่บ เกวี่บะ เกวี่บ เกวี่บะ เกวอบ เกวอบะ กวี่ว กวี่วะ
 เกวระ แกวระ ไกวระ เกวาระ กวี่ว กวรววม กวรว
 กวอบ กว้อ กว้อ กว้อ กว้อ กวี่บ กวี่บ ๗๙

๑ ทัว(ก)ควมกับทัว(ว) แม่กกาใต้คำไว้ ๑๓ คำ
 คือ จักกา ตะกร้า จักกรี เขาใบไม้กรู จึงกรู
 ทั้นไกร ไกรธา นอนไกร ถิ่นเกวากวากกร้า
 ทัวตักกระ หีบกระ กระณะ กระถี่ กระถ้ำกร ๗๙

๑ ทัว(ก)ควมกับทัว(ว) แม่กนใต้คำไว้ ๑๑ คำ

คือ นอนกรน มุดทะกรัน เริงกราน ตงกรานต์
หน้ากรัน กินกรุ่น ใบไม้ไกรัน เหล็ดกร่อน จำกรวน
เขี่ยนเกรียน กู่เกริ่น ๖๕

๐ ตัว (ก) ควบกับตัว (ร) แม่ กง ได้ คำ ใช้ ๑๕ คำ
คือ กรง ทิดกรัง กรางเหล็ก ต้นกร่าง สันกริ่ง ๆ
กริ่งใจ ทำกรุ่งกริ่ง กรุงนคร เกรงกตัว บางจะเกร็ง
แขงแกร่ง วึ่งทะโกรง ตีโกร่ง กรองน้ำ เกรียงไกร ๖๖

๐ ตัว (ก) ควบกับตัว (ร) แม่ กท ได้ คำ ใช้ ๑๐ คำ
คือ น้ำกรัก ลงกราก ทังกริก ๆ เสียงกรุก ๆ
ตั้งกราก ไกรกราก ลงกรอก กรอกถนน กรอกษา
ใสกรอก จักเกรียก เขิกเกริก ๖๗

๐ ตัว (ก) ควบกับตัว (ร) แม่ กต ได้ คำ ใช้ ๑๐ คำ
คือ น้ำกรต ไม้กรต กตช รั้งกรัต ๆ ตะกรุด
ผลมกรุด ปากเกร็ด ไกรธซึ่ง หนูกักกรอด ๆ
ฟุงกรวด ๖๘

๐ ตัว (ก) ควบกับตัว (ร) แม่ กบ ได้ คำ ใช้ ๑๐ คำ
คือ กรบแทงปลา ตีกรับ ไหว่กราบ กริบณม

กินกรุป ๆ ตั้งกรอบ ๆ กินกริบกรอบ เคี้ยวกรวบ ๆ
 ฝั่งเข้เกรียบ ย่องตั้งเกรียบ ๖๖

๐ ตัว(ก)ควบกับตัว(ว) แม่กมได้คำไว้ ๑๖ คำ
 คือ กรมใจ ทุกหมู่ทุกกรม ต่างกรม พันกรม
 กุ้งแก้มกรม ปลากริม ยัมกริม นกตะกรุม กินกรุ่ม
 ไผ่ไทกรวม พายกร่อม ๆ กรวมทอ เคี้ยวกรวม ๆ
 กรวมกัน เข้มเกรียบ กรอบเกรียบ ๖๗

๐ ตัว(ก)ควบกับตัว(ว) แม่เกยได้คำไว้ ๕๑ คำ
 คือ เติงกรวยไป ไห้กราว กราวเขน เตียงกริ้ว ตัวกริว
 ไห้กริ้ว ไกรอกริ้ว บักกรุย ทิดแก้วร้ว เริงไกรย
 เคมกรวยย กรวยเชิง ซองกรวย เตียงเกรียว เต็นแก้ว
 เกราะไ้ว กรอบเกราะ เลื้อเกราะ กริ้วกรวย กร่อนกรวย
 ตะกรวย เรวกกรวย ๖๘

๐ ตัว(ก)ควบกับตัว(ด)ประโยชน์กันแจกตั้งนี้ ๖๙

๐ กด กดา กดิ กดี กดี กดี กตุ กตุ เกด แกด
 ไกด ไกด ไกด เกตา กดำ กดะ ๗๐

๐ กदन กเดิน กดาน กเดิน กเดิน กเดิน กตุณ กตุณ

เกณน แกณน ไกณน กณน กณน เกณีน เกณีน
 เกณีน เกณน ๖

๐ กง กัง กวาง กิง กิ่ง กิ่ง กิ่ง กง กง
 เกง แกง ไกง กง กง เกียง เกียง
 เกียง เกง ๖

๐ กถ กถ กถา กติก กติก กติก กติก กตุ กตุ
 เกถ แกถ ไกถ กถ กถ เกติก เกติก
 เกติก เกถ ๖

๐ กต กต กตา กติ กติ กติ กติ กตุ กตุ
 เกต แเกต ไกต กต กต เกติก เกติก
 เกติก เกต ๖

๐ กถ กถ กถา กติ กติ กติ กติ กตุ กตุ
 เกถ แกถ ไกถ กถ กถ เกติก เกติก
 เกติก เกถ ๖

๐ กถ กถ กถา กติ กติ กติ กติ กตุ กตุ
 เกถ แกถ ไกถ กถ กถ เกติก เกติก
 เกติก เกถ ๖

๑ เกลีย กลาย กลาว กลัว กล็ว กล็ข กล็ย กลุข กลูย
 เกลอย

เกลว แกลว ไกลย กลอย กลวข เกล็ว เกล็ย
 เกล็ข เกล็ขะ เกล็อ เกล็อะ เกลอ เกลอะ กล็ว กล็วะ
 เกลอะ แกลอะ ไกลอะ เกลอะ กลุ่ กลรวม กลรว
 กลอ กล่อ กล็อ กล็อ กล็อ กล็ย กล็อ ๖

๑ ทัว(ก)ควมกับทัว(ด) แม่กกาใต้คำใช้ ๑๑ คำ
 คือ ทาญกถ้ำ กถ็กลม พระแกถ ทางไกถ
 ทางไกถึ เกล็ยไกถึ ชัถเกลา น็อมเกลา
 ของกถ้ำ ๑ คำกถ้ำ จะกถะ ๖

๑ ทัว(ก)ควมกับทัว(ด) แม่กนใต้คำใช้ ๑๑ คำ
 คือ เกล็อนกถัน แกล้งกถัน อดกถัน ถังกถัน
 กถันกิน กถัวแกถน เว็ไกถน บทกถอน ไรคกถ่อน
 กถาตเกล็ยน เปนเกล็ยน ๖

๑ ทัว(ก)ควมกับทัว(ด) แม่กงใต้คำใช้ ๓๔ คำ
 คือ ผูกกถัง กถาง กถัง กถิง เมืองแกถง แกล้งทำ
 กถอง กถ่อง กถ็ยง ทูกถ็ยงแกถัง กถวง เกล็ยงบูน
 ฅบ็ทเกล็ยง ชัถเกล็ยง ๖

๑ ทัว(ก)ควบกับทัว(ด) แม่กกได้คำใช้ ๔ คำ
คือ กัดกั เกิดอนกตถาก ตูกตอกแกตถก กตัญกตอก
กตัญเกิดอีก ๖

๑ ทัว(ก)ควบกับทัว(ด) แม่กตได้คำใช้ ๕ คำ
คือ พระกตท ไม้กตท กตัญกตท ตกกตท นัวเกิดียต ๖

๑ ทัว(ก)ควบกับทัว(ด) แม่กยได้คำใช้ ๔ คำ
คือ กตยตย กตัญคีน เปนกตัม แกตย ๖

๑ ทัว(ก)ควบกับทัว(ด) แม่กมได้คำใช้ ๘ คำ
คือ วงกตม ทากตม ทักยถ่ม คนตูกถ่ม ฐักถ่ม
กตมกถ่ม เกิดียกถ่ม กถ่มแกถ่ม ๖

๑ ทัว(ก)ควบกับทัว(ด) แม่เกยได้คำใช้ ๑๖ คำ
คือ กตัญกตาย ทันกถ้าย ว่ากถ้าว กถ้าแกถ้าว
บุกกตชย กตชยใจ กตชยแก่ กตชยสวาศ ทันกถ้าย
เชือกเกิดียว เกิดียวทำ ไกถ่เกิดีย เกิดียกถ่ม เกิดีย
ผสมของแกละ ตายกตย ๖

๑ ทัว(ก)ควบกับทัว(จ)ประโยคกัน แจก ดังนี้ ๖

๑ กจ กวา กจิ กวี กวี กวี กจ กจ กจ เกว แกว
ไกว ไกว ไกว เกวา กวา กวา ๖

๑ กว กวา กวี กวี กวี กวี กวฺ กวฺ เกว แกว
ไกว ไกว ไกว เกวา กวา กวะ ๗ะ

๒ กวน กวิน กวาน กวิน กวิน กวิน กวิน กวน กวน
เกวน แกวน ไกววน กววน กววน เกวียน เกวียน
เกวิน เกววน ๗ะ

๓ กวง กวัง กวาง กวัง กวัง กวัง กวัง กวง กวง
เกวง แกวง ไกววง กวง กวง เกวียง เกวียง
เกวัง เกวอง ๗ะ

๔ กวก กวก กวก กวก กวก กวก กวก กวก กวก
เกวก แกวก ไกววก กววก กววก เกวียก เกวียก
เกวิก เกวอก ๗ะ

๕ กวต กวัต กวต กวิต กวัต กวัต กวัต กวต กวต
เกวต แกวต ไกวต กวต กวต เกวียต เกวียต
เกวิต เกวอต ๗ะ

๖ กวบ กวับ กวบบ กวบบ กวบบ กวบบ กวบบ กวบบ
เกวบบ แกวบบ ไกวบบ กวบบ กวบบ เกวียบบ เกวียบบ
เกวบบ เกวบบ ๗ะ

๐ กวม กว้ม กวาม กวิม กว้ม กว้ม กว้ม กวม กววม
 เกวม แกวม ไกวม กวอม กววม เกวี่ยม เกว้อม
 เกวิม เกวอม ๖๖

๐ เกวย
 ๐ เกวอย กวอย กวอด กวอด กว้อม กว้อม กว้อม กว้อม
 เกวอ เกวอ ไกวอ กวอย กวอย เกว้อม เกว้อม
 เกว้อม เกว้อม เกว้อม เกว้อม เกวอ เกวอ กว้อม กว้อม
 เกวอ เกวอ ไกวอ เกวอ กว้อม กว้อม กว้อม กว้อม
 กวอ กวอ กว้อม กว้อม กว้อม กว้อม กว้อม กว้อม ๖๖

๐ ทัว(ก)ควบกับทัว(จ) แม่กกาใต้คำใช้ ๔ คำ
 คือ แตงกกา มากกว่า จังกว้า ไกวชิงช้า ๖๖

๐ ทัว(ก)ควบกับทัว(จ) แม่กนใต้คำใช้ ๕ คำ
 คือ ไฮ้ก้าน ตั้งก้าน กวินวิทริยา แก่นกถัก
 เกวียนเขน ๖๖

๐ ทัว(ก)ควบกับทัว(จ) แม่กงใต้คำใช้ ๒ คำ
 คือ กว้างยาว แก่งไกว ๖๖

๐ ทัว(ก)ควบกับทัว(จ) แม่กกใต้คำใช้ ๒ คำ
 คือ นกกาก กว้อมมือเรียก ๖๖

๑ ทัว(ก)ควบกับทัว(ว) แม่กตได้คำไว้ ๒ คำ
กัวต์แกว่ง แม่ัวกาวท ฑะ

๑ ทัว(ก)ควบกับทัว(ว) แม่กบไม่มีคำไว้ ฑะ

๑ ทัว(ก)ควบกับทัว(ว) แม่กมไม่มีคำไว้ ฑะ

๑ ทัว(ก)ควบกับทัว(ว) แม่เกยได้คำไว้คำ ๑
คือ ทั้นของกาวท ฑะ

๑ จบ (ก) ประโยคเท่านั้น ฑะ

๑ ทัว(จ)ประโยคกับทัว(ร) แยกดังนี้ ฑะ

๑ จร จร่า จริ จรี จรี จรี จรุ จรู เจร แจร
ไจร ไจร่า ไจร เจร่า จร่า จระ ฑะ

๑ จรน จริน จร่าน จริน จริน จริน จริน จรุน จรุน
เจรน แจรน ไจรน จรอน จรวน เจริ่น เจริ่น
เจริน เจรอน ฑะ

๑ จรง จริง จร่าง จริง จริง จริง จริง จรุง จรุง
เจรง แจรง ไจรง จรอง จร่าง เจริ่ง เจริ่ง
เจริง เจรอง ฑะ

๑ จรก จริก จร่าก จริก จริก จริก จริก จรูก จรูก

เจวมก แเจวมก โจวมก จวมก จวมก เจวียก เจวียก
เจวิก เจวอก ๗

๐ จวท จว้ท จวาท จวิท จว้ท จว้ท จว้ท จวุก จวุก
เจวมท แเจวมท โจวมท จวมท จวมท เจวียท เจวียท
เจวิต เจวอก ๗

๐ จวบ จว้บ จวาบ จวิบ จว้บ จว้บ จว้บ จวูป จวูป
เจวมบ แเจวมบ โจวมบ จวอบ จวอบ เจวียบ เจวียบ
เจวิบ เจวอบ ๗

๐ จวม จว้ม จวาม จวม จว้ม จว้ม จว้ม จวม จวม
เจวม แเจวม โจวม จวม จวม เจวียม เจวียม
เจวม เจวม ๗

๐ เจวบ
เจวอบ จวบ จวบ จวิท จว้ว จว้บ จว้บ จวูป จวูป

เจวม แเจวม โจวมบ จวอบ จวอบ เจวียว เจวียบ
เจวีย เจวียะ เจว้อ เจว้อะ เจวอ เจวอะ จว้ว จว้วะ

จวะ แจวะ โจวะ เจวอะ จว้ จววม จววม
เจวอ จว้อ จว้อ จว้อ จว้อ จว้อ จว้อ ๗

- ๑ ทัว (๑) ควบ กับ ทัว (๒) แม่ ก กา ใต้ คำ ใ้ ๓ คำ
คือ จริทาง กระดังจิริว่า จรหด่า ๗
- ๑ ทัว (๑) ควบ กับ ทัว (๒) แม่ ก น ใต้ คำ ใ้ ๓ คำ
คือ จวิตคตา จรูญ เจริญ ๗
- ๑ ทัว (๑) ควบ กับ ทัว (๒) แม่ ก ง ใต้ คำ ใ้ ๓ คำ
คือ ความจริง ผกาแจรง จรุงใจ ๗
- ๑ ทัว (๑) ควบ กับ ทัว (๒) แม่ ก ก ใต้ คำ ใ้ มา แต่
ภาษาเขมร คำ ๑ คือ จรูป ว่าสุกร ๗
- ๑ ทัว (๑) ควบ กับ ทัว (๒) แม่ ก ด ใต้ คำ ใ้ ๓ คำ
คือ จวิส จัวิส จรด ๗
- ๑ ทัว (๑) ควบ กับ ทัว (๒) แม่ ก บ ใ้ ไม่มี คำ ใ้ ๗
- ๑ ทัว (๑) ควบ กับ ทัว (๒) แม่ ก ม ใ้ ไม่มี คำ ใ้ ๗
- ๑ ทัว (๑) ควบ กับ ทัว (๒) แม่ ก ย ใต้ คำ ใ้ ๒ คำ
คือ จราว จริว ๗
- ๑ ทัว (๑) ประโยค กับ ทัว (๓) ทัว (๑) ใ้ ไม่มี คำ ที่ ใ้
- ๑ ขบ (๑) ประโยค เท่านั้น ๗

- ๐ ทัว (ท) กับ ทัว (ว) ประโยคกัน แจก ตั้งนี้ ๗ะ
- ๐ ทว ทวา ทวิ ทวี ทวี ทวี ทวฺ ทวฺ เทว แทว
ไทร ไทร ไทร เทวา ทวา ทวะ ๗ะ
- ๐ ทวน ทวัน ทวาน ทวิน ทวัน ทวัน ทวัน ทวน ทวน
เทวน แทวน ไทรวน ทวอน ทวาน เทวียน เทวียน
เทวิน เทวอน ๗ะ
- ๐ ทวง ทวัง ทวาง ทวัง ทวัง ทวัง ทวัง ทวง ทวง
เทวง แทวง ไทรวง ทวอง ทวาง เทวียง เทวียง
เทวัง เทวอง ๗ะ
- ๐ ทวก ทวก ทวก ทวิก ทวก ทวก ทวก ทวก ทวก
เทวก แทวก ไทรวก ทวอก ทวก เทวีก เทวีก
เทวิก เทวอก ๗ะ
- ๐ ทวต ทวัต ทวาท ทวิต ทวัต ทวัต ทวัต ทวฺ ทวฺ
เทวต แทวต ไทรต ทวต ทวาท เทวิต เทวิต
เทวิต เทวอก ๗ะ
- ๐ ทวบ ทวับ ทวาบ ทวิบ ทวับ ทวับ ทวับ ทวบ ทวบ

เตรบ แทรบ ไทรบ ทรบ ทรวม เทรียบ เทรือบ
 เทรียบ เทรอบ ๖

๐ ทรม ตรัม ทราม ตริม ตรัม ตรัม ตรัม ตรุม ตรูม
 เทรม แทรม ไทรม ทรม ทรวม เทรียม เทรียม
 เทริม เทรียม ๖

๐ เทรบ
 เทรอบ ตราบ ตราว ตริว ตรีย ตรีย ตรูย ตรูย

เทรว แทรว ไทรว ทรว ทรว เทรี้ยว เทรี้ยว
 เทรีย เทรียะ เทรือ เทรือะ เทรอ เทรือะ ตรัว ตริวะ
 เทระ แทระ ไทระ เทราะ ตรู ทรรวม ทรร
 ทรอ ทว้อ ตรัย ตรือ ตรือ ตรัย ตรือ ๖

๐ ตัว(ต)ควบกับตัว(ร) แม่กกาได้คำใช้๒๔ คำ
 คือ ประทับตรา ไร่ตรา ทรวงตรา ตราช
 ทริทอง เมืองตรี ตรีโลกย ตรีศูต ชาติ
 ชังตุไว้ ไฉมทรู ศัทรู เข้าทรู เทรไป แทรตั้งช
 ไม้ไทรย ไทรยรัตน์ ไทรยเพท ไทรยรังษี ตรากตรา
 ทรานัน ทรานัน ทรานก ทรานก ๖

๑ ทัว(ต)ควบกับทัว(ว) แม่กนมีคำใช้ ๓ คำ

คือ จำทรวน ฐะ

๑ ทัว(ต)ควบกับทัว(ว) แม่กงได้คำใช้ ๕ คำ

คือ ทางทรง ทิศตราทวัง ฐะ

ท่าทรูง ฐะ

๑ ทัว(ต)ควบกับทัว(ว) แม่กปได้คำใช้ ๓ คำ

คือ ทว่าทราว ทวอกถนณ เทรียกจัก ฐะ

๑ ทัว(ต)ควบกับทัว(ว) แม่กตได้คำใช้ ๖ คำ

คือ ทวดีสัง ทวาดถีม ยามทรุศ เทรียทเทว ปากเทรียท

ทรวาพล ฐะ

๑ ทัว(ต)ควบกับทัว(ว) แม่กบได้คำใช้ ๓ คำ

คือ ทริบพึง ทรวาเท่า ทริบรศ ฐะ

๑ ทัว(ต)ควบกับทัว(ว) แม่กมได้คำใช้ ๓ คำ

คือ ทุกซ์ทรอม ทวอมใจ ทระเทรียม ฐะ

๑ ทัว(ต)ควบกับทัว(ว) แม่เกยได้คำใช้ ๒ คำ

แตระยุบะ เทรอะทรวง ฐะ

๑ ทัว(ต)ประโยคกับทัว(ล) แจก ดังนี้ ฐะ

๐ ทด ทธา ทติ ทถ์ ทถ์ ทถ์ ทตุ ทตุ เทด แทด
ไทด ไทด ไทด เทธา ทถ่า ทถะ ๖๖

๐ ทถน ทถัน ทถาน ทถิน ทถิ่น ทถิ่น ทถิ่น ทถุน ทถูน
เทถน แทดน ไทถน ทถอน ทถวน เทถึบน เทถึอน
เทถึน เทถอน ๖๖

๐ ทถง ทถัง ทถาง ทถิง ทถิ่ง ทถิ่ง ทถิ่ง ทถุง ทถุง
เทถง แทดง ไทถง ทถอง ทถวง เทถึยง เทถึยง
เทถิง เทถอง ๖๖

๐ ทถก ทถัก ทถาก ทถิก ทถึก ทถึก ทถึก ทถุก ทถูก
เทถก แทดก ไทถก ทถอก ทถวก เทถึยก เทถึยก
เทถึก เทถอก ๖๖

๐ ทถท ทถัท ทถาท ทถิต ทถัท ทถัท ทถัท ทถุต ทถุต
เทถต แทดต ไทถต ทถอต ทถวต เทถึยต เทถึยต
เทถิต เทถอต ๖๖

๐ ทถบ ทถับ ทถาบ ทถิบ ทถึบ ทถึบ ทถึบ ทถุบ ทถุบ
เทถบ แทดบ ไทถบ ทถอบ ทถวบ เทถึบบ เทถึบบ
เทถึบ เทถอบ ๖๖

๐ ทดม ทดม้ ทดาม ทดม ทดม้ ทดม้ ทดม้ ทดุม ทดุม
 เทดม แทดม ไทดม ทดอม ทดวม เทดียมม เทดียมม
 เทดม เทดอม ๗๕

๐ เทดย
 เทดอย ทดาย ทดว ทดิว ทดัว ทดียม ทดียม ทดุย ทดุย

เทดว แทดว ไทดย ทดอย ทดวย เทดียมว เทดียมย
 เทดียม เทดียมะ เทดียม เทดียมะ เทดอย เทดอยะ ทดัว ทดิวะ
 เทดะ แทดะ ไทดะ เทดาะ ทดู่ ทดววม ทดวว
 ทดอย ทด้อม ทด้อม ทด้อม ทด้อม ทดียม ทด้อม ๗๕

๐ ทัว(๓)ควมกับทัว(๓) แม่กกได้คำไร ๒ คำ
 คือ ทดัดทดาน จุกโตด ๗๕

๐ ทัว(๓)ควมกับทัว(๓) แม่กนได้คำไร ๔ คำ
 คือ ทดนทดาน อุ่นทดุ่น เทียมทดอยไป อิตดียมน ๗๕

๐ ทัว(๓)ควมกับทัว(๓) แม่กงได้คำไร ๕ คำ
 คือ ริมทดิ่ง ทกทดิ่ง เต้าทดุง เทดงพากย
 แดงแกง ๗๕

๐ ทัว(๓)ควมกับทัว(๓) แม่กกได้คำไรคำ ๑
 คือ เต่นทดกคนอง ๗๕

- ๑ ทัว(ต)ควบกับทัว(ถ) แม่กตได้คำใช้ ๔ คำ
คือ ร้ำนถลาค อุตถลุต ถลอทไป แล่นเทลิต ฆะ
- ๑ ทัว(ต)ควบกับทัว(ถ) แม่กยได้คำใช้ ๔ คำ
คือ ทลยแถลย ทถบี ทถบถิว ทลยทย ฆะ
- ๑ ทัว(ต)ควบกับทัว(ถ) แม่กมได้คำใช้ ๓ คำ
คือ ทลุมบอน โอตถัม ที่ทถ้อม ฆะ
- ๑ ทัว(ต)ควบกับทัว(ถ) แม่เกยได้คำใช้ คำ ๑
คือ ที่ทลยไป ฆะ
- ๑ ทัว (ต) ประโยคกับทัว (จ) ไม่มีใครมีคำใช้
มีในแม่กกา คือ สันตะวา ในแม่กน คือ สัตวัน ในแม่
กง คือ หนุ้ทวง กับในแม่กค คือ ทวทไว้ ร้อง ทวาทเท้าน^๕
- ๑ จย (ต) ประโยคเท่านั้น ฆะ
-
- ๑ ทัว(ป) ประโยคกับทัว(ว) แจกตั้งนี้ ฆะ
- ๑ ปว ปวา ปวิ ปวี ปวี ปวี ปวู ปวู เปว เปว
ไปว ไปว ไปว เปวา เปวา ประ ฆะ
- ๑ ปวน ปวัน ปวาน ปวิน ปวัน ปวัน ปวัน ปวุน ปวุน

แปรน แปรน ไปรน ปราณ ปราณ เปรียน เปรียน
แปริน แปรอน ๗๖

◎ ประ ประัง ประาง ประิง ประิ่ง ประึง ประึง ประุง ประุง
แปรง แปร่ง ไปรง ปรงอง ประวง เปรียง เปรื่อง
แปริง แปรอง ๗๗

◎ ปรง ปริง ปรง ปริง ปริง ปริง ปริง ปริง ปรงู ปรงู
แปรก แปรก ไปรก ปรงอก ประวง เปรียงก เปรื่องก
แปริงก แปรองก ๗๘

◎ ปรง ปริง ปรง ปริง ปริง ปริง ปริง ปริง ปรงู ปรงู
แปรก แปรก ไปรก ปรงอก ประวง เปรียงก เปรื่องก
แปริงก แปรองก ๗๙

◎ ประ ประับ ประาบ ประิบ ประีบบ ประีบบ ประีบบ ประีบบ
แปรบ แปรบ ไปรบ ปรงอบ ประวง เปรียงบ เปรื่องบ
แปริงบ แปรองบ ๘๐

◎ ประ ประิม ประาม ประิน ประีบบ ประีบบ ประีบบ ประีบบ
แปรม แปรม ไปรม ปรงอม ประวง เปรียงม เปรื่องม
แปริงม แปรองม ๘๑

ประสูม   ประกาศ   ประกาศิต   ประหม่า   ประมาท
 ประเด็ยว   ผนตกประปราย   ประวัติ   ประสูทร
 ประเคื่อง   ประทัง   ประนัง   ประดัง   ประเค็ยง
 ประทก   ประตุ   ประวิช   ประวิง   ประภาศ
 ประพาศ   ประโก   ประไลย   ประอิง   ประอร
 ประโยชน์   ประสงค์   ฐะ

๐ ทัว (ป) ควบกับทัว (ร) แม่กนใต้คำใช้ ๙ คำ
 คือ ปรนปรือ   ผ่อนปรน   ปรินคำชยาบ   วายปรวน
 ประปราน   ร้องแปร้แปร้น   เล็ยงแปร้น   แปรปรวน   ฐะ

๐ ทัว (ป) ควบกับทัว (ร) แม่กงใต้คำใช้ ๑๕ คำ
 คือ ทั้นปรง   นาปรัง   พระปราง   ปรางประสาท
 ทั้นมะปราง   ทั้นมะปรัง   เปรอะปรัง   เครื่องปรุง
 ทำสองแปรง   ขนแปรง   เล็ยงแปร่ง   ปรุปร่ง   ปรองทอง
 เถกั้นแปรียง   ทังแปรียง   ปรากแปรื่อง   ฐะ

๐ ทัว (ป) ควบกับทัว (ร) แม่กตใต้คำใช้ ๙ คำ
 คือ นั้งปรก   ปรกติ   ทรุ้ปรกปรก   สกระปรก
 ปรักปร่า   ปรักมาศ   โถปริก   น้ำมันปรัก   ปฤษา   ฐะ

๐ ทัว (ป) ควบกับทัว (ร) แม่กดใต้คำใช้ ๙ คำ

คือ พระปรีดิ์ ขว้างปรวต นักปราชญ์ ปฤษณ
 กำเนิดเปรต ทั้วไปรต ทรงพระกรุณาไปรต เต็มยงปรอด ๆ
 เปนปรวต แร่ปรอดท ๗

๐ ทั้ว(ป) ควบ กับ ทั้ว(ร) แม่ กมได้ คำใช้ ๕ คำ
 คือ ข้างปรอบหู ต้องปรับใหม่ ปรอบฆ่าคัก ทำทาปรับ ๆ
 เปรียบเทียบ ๗

๐ ทั้ว(ป) ควบ กับ ทั้ว(ร) แม่ กมได้ คำใช้ ๖ คำ
 คือ ปรอบปรวม ห้ามปรวม ลอยน้ำปร้อม ปรี่ปรวม
 ทะปรกทะปรอม น้ำเปรียบฝั่ง ๗

๐ ทั้ว(ป) ควบ กับ ทั้ว(ร) แม่ เกยได้ คำใช้ ๑๗ คำ
 คือ พุตเปรย เปรียบเปรย เปรียบปราย อภิปราย
 ไปรยปราย ปีนตุกปราย ทว่านไปรย ทาปรอย
 ประเปรี้ยว ของเปรี้ยว แอมเปรอ เมื่อนเปรอะ
 ปากเปรอะ ปรนปรือ กอปรือ บินปรือ บินปรือ ๗

๐ ทั้ว(ป) ประโยคกับ ทั้ว(ด) แจก ดังนี้ ๗

๐ ปลด ปลตา ปลติ ปลี่ ปลี่ ปลี่ ปลุ ปลู เผล แปล
 เผล แปล ไปด ไปด ไปด เผลา ปล้ำ ปละ ๗

๑ ปถน ปถัน ปถาน ปถิน ปถีน ปถิ่น ปถิ้น ปถุน ปถูน
 ปถณ ปถณ ไปถน ปถอน ปถวน เปถีนน เปถื่อน
 เปถิน เปถอน ๖

๑ ปถง ปถัง ปถาง ปถิง ปถิ่ง ปถึง ปถึง ปถุง ปถุง
 ปถง ปถง ไปถง ปถอง ปถวง เปถียง เปถื่อง
 เปถิง เปถอง ๖

๑ ปถก ปถัก ปถาก ปถิก ปถึก ปถึก ปถึก ปถุก ปถูก
 ปถก ปถก ไปถก ปถอก ปถวก เปถียก เปถือก
 เปถิก เปถอก ๖

๑ ปถท ปถัท ปถาท ปถิต ปถีต ปถีต ปถีต ปถุต ปถุต
 ปถท ปถท ไปถท ปถอต ปถวท เปถียท เปถีตท
 เปถิต เปถอต ๖

๑ ปถบ ปถับ ปถาบ ปถิบ ปถีบ ปถีบ ปถีบ ปถุบ ปถุบ
 ปถบ ปถบ ไปถบ ปถอบ ปถวบ เปถียบ เปถีอบ
 เปถิบ เปถอบ ๖

๑ ปถม ปถัม ปถาม ปถิม ปถีม ปถีม ปถีม ปถุม ปถุม
 ปถม ปถม ไปถม ปถอม ปถวม เปถียม เปถีอม
 เปถิม เปถอม ๖

แปลงทัว ปลักแปลง ปลอกไปต่ง ปล่องงู ปล้องไม้

หมดเปลื้อง ปลดเปลื้อง เปลื้องเครื่อง เพลื้องทัว ๗ะ

๐ ทัว(ป) ควบ กับ ทัว(ด) แม่กกได้คำใช้ ๑๒ คำ
คือ ปลดปลัดขัย ตกปลัก เงินปลัด ปลัดไป

ปลุกให้ตื่น ปลุกทนมั้ คุแปลกไป ของแปลก ๆ
ถักปลอก ปลัดปลอก จมปลวก เปลือกไม้ ๗ะ

๐ ทัว(ป) ควบ กับ ทัว(ด) แม่กตได้คำใช้ ๖ คำ
คือ ปลดทรา เปลื้องปลด ปลดปลัด พระปลัด

ของปลาด วัณปลอด ๗ะ

๐ ทัว(ป) ควบ กับ ทัว(ด) แม่กบได้คำใช้ ๖ คำ
คือ ปลับปลับ ผักปลาย ปลายใจ พ้าแถบแปลบ

เจ็บแปลบ ปลอมประโคม ๗ะ

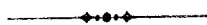
๐ ทัว(ป) ควบ กับ ทัว(ด) แม่กมได้คำใช้ ๕ คำ
คือ ปลัดมีใจ งามปลัดมี ปลายปลัดมี แปลกปลอม

ปลอมพด ๗ะ

๐ ทัว(ป) ควบ กับ ทัว(ด) แม่เกยได้คำใช้ ๑๒ คำ
คือ ทัพปลาย ปลัดไป แปลงเพลิง แปลงมัน

ปด่องเปลว ปดะปดอย ทางเป็ด็ยว เป็ด็ยวใจ เป็ด็ยยกาย
 เปนงอ่ยเป็ด็ย ปดกเป็ด็ย มัดเปนเปดาะ ๗ะ

๐ ทัว (ป) ประโยคกับทัว (ว) เหนได้คำใช้
 แม่กก คือ ปะด่า แม่คคือ ปัวดี เท่านั้น
 จบ(ป) ประโยคเท่านั้น ๗ะ

๐ ทัว(ค) ประโยคกับทัว(ว) จากทั้งนี้ ๗ะ

๐ คว ควา ควิ ควี ควี ควี ควู ควู เคว แคว
 ไคว ไคว ไคว เควา คว่า ควะ ๗ะ

๐ ควน ครัน ควาน ควิน ครัน ครัน ครัน ควุน ควุน
 เควน แควน ไควน ควอน ควาน ครีบน เควีน
 เควิน เควอน ๗ะ

๐ ควง ครัง ควาง คริง คริ่ง คริ่ง คริ่ง ควุง ควุง
 เควง แควง ไควง ควอง ควาง เควียง เควียง
 เควิง เควอง ๗ะ

๐ ควก ครัก ควาก คริก ครีก ครีก ครีก ควูก ควูก
 เควก แควก ไควก ควอก ควาก เควีก เควีก
 เควิก เควอก ๗ะ

๐ ครก ครัก คราก คริก ครัก ครัก ครัก ครุก ครูก
 เครก แครก ไครก ครอก ครวก เกรียก เกรือก
 เกริก เกรอก ๗

๐ ครบ ครับ คราบ คริบ ครีบ ครีบ ครีบ ครูป ครูป
 เครบ แครบ ไครบ ครอบ ครวบ เกรียบ เกรือบ
 เกริบ เกรอบ ๗

๐ ครม ครัม คราม คริม ครีม ครีม ครีม ครุม ครุม
 เक्रम แक्रम ไक्रम ครอม ครวม เกรียม เกรียม
 เกริม เกรอม ๗

๐ เครบ
 เครบ คราย คราว คริว คริว ครีบ ครีบ ครูป ครูป
 เครบ ครอบ
 เครบ แครบ ไครบ ครอบ ครวย เกรียว เกรือบ
 เกรียบ เกรียะ เกรือ เกร๊ะ เครบ เครบะ ครัว คริวะ
 เครบะ แครบะ ไครบะ เครบะ ครู่ ครวม คราว
 ครอ คร้อ คร้อ ครัย ครือ ๗

๐ ทัว(ค)ควย กับ ทัว(ร) แม่กกาได้คำไว้ ๑๖ คำ
 คือ ควานัน หลายควา ฉุดคว่า ครุกักน้ำ ควาสอน
 ไปสักครู่ หามแคว่ ไครผู้ใด จะไครใด กอตะไคร

หมวดเคว คว้าท่า น้ำคว่า คว่ำคว่า คุคุคะ คะวี ฆะ

๑ ทัว(ค)ควบกับทัว(ว) แม่กนใต้คำใช้ ๘ คำ
คือ ครั้นคว่ำ มีควรวัก ครั้นทัว นงควาญ
เกียจคว้าน ถันควีน ๆ ครั้นทักนถ มีควุ่น ๆ
คฤคควีน คว่ำคววญ ฆะ

๑ ทัว(ค)ควบกับทัว(ว) แม่กงใต้คำใช้ ๘ คำ
คือ น้ำคว้ง คว้งนั้ง ร้องควาง ครั้นควรง หอยควรง
คว่องคว่วง เลื่อคว่อง ไคว่วงคว่าง ทวงควื่อง ฆะ

๑ ทัว(ค)ควบกับทัว(ว) แม่กใต้คำใช้ ๔ คำ
คือ คววกควาก จะแตกควาก ควักควีน ไควกควอก
ถูกควอก ฆะ

๑ ทัว(ค)ควบกับทัว(ว) แม่กตใต้คำใช้ ๕ คำ
คือ ควาทควฎ้า ทังควีต ๆ พระยาควรุ คุรุตตี
ตั้งควีต ฆะ

๑ ทัว(ค)ควบกับทัว(ว) แม่กบใต้คำใช้ ๕ คำ
คือ ควบควั่น ถอกควบ สุควีพ ควอบควำริต
ควบควำ แลควอบอะไร ๆอื่น ๆ ฆะ

๑ ทัว(ค)ควบกับทัว(ว) แม่กมใต้คำใช้ ๗ คำ

คือ สังคราม ข้อมคราม คร้ามกลัว คุกริม คุกริม
ตั้งโครม ครอบหัดักทอ ฐะ

๐ ทัว(ค) ควบกับทัว(ว) แม่เกยใต้คำใช้ ๑๑ คำ
คือ เบนควาว ๆ ชายคววย ไควไคววื้อ ฤงทะเคียว
โวงควัว เควอะควะ ควือ ๆ เควื่อเกวัวัด ทะควั้นทะควอ
ทันทะคว้อ ควีควะ ฐะ

๐ ทัว(ค) ประโยคกับทัว(ด) แจก ดังนี้ ฐะ

๐ คต คตา คติ คดี คดี คดี คตุ คตุ เคต แคต
ไคต ไคต ไคต เคตา คตา คตะ ฐะ

๐ คตน คตั้น คตาน คติน คตึ้น คตึ้น คตึ้น คตุน คตุน
เคนน แเคนน ไคตน คตอน คตวน เคดียน เคดีอน
เคตึน เคดีอน ฐะ

๐ คตง คตัง คตาง คติง คตึง คตึง คตึง คตุง คตุง
เคนง แเคนง ไคตง คตอง คตวง เคดียง เคดีอง
เคตึง เคดีอง ฐะ

๐ คตก คตัก คตาก คติก คตัก คตัก คตัก คตูก คตูก
เคนก แเคนก ไคตก คตอก คตวก เคดียก เคดีอก
เคตึก เคดีอก ฐะ

◎ คตท คตัท คตาท คติต คตိฏ คตึฏ คตึฏ คตุต คตุต
 เคตต แคตต ไคตต คตตต คตวต เคต็ยต เคต็ยต
 เคตึท เคตอต ๖

◎ คตบ คตบ คตาบ คติบ คตึบ คตึบ คตึบ คตุม คตุม
 เคตบ แคตบ ไคตบ คตบบ คตวบ เคต็ยบ เคต็ยบ
 เคตึบ เคตอบ ๖

◎ คตม คตม คตาม คติม คตึม คตึม คตึม คตุม คตุม
 เคตม แคตม ไคตม คตอม คตวม เคต็ยม เคต็ยม
 เคตึม เคตอม ๖

◎ เคตย
 ๖ คตาย คตาว คติว คตึว คตึย คตึย คตุย คตุย
 เคตย แคตย ไคตย คตอย คตวย เคต็ยว เคต็ยย
 เคต็ย เคต็ยะ เคต็ย เคต็ยะ เคตย เคตยะ คตัว คตัวะ
 เคตยะ แคตยะ ไคตยะ เคตาะ คตู่ คตรวม คตวร
 คตอ คตอ คตอ คตอ คตอ ๖

◎ ทัว(ค)ควบกับทัว(ก) แม่ก กา ไท คำใช้ ๑๐ คำ
 คือ คตวไคต ทเวฐูกคต คตึบาน ใส่ไคตึ บายไคตึ
 คตึงคตึ คตึคตึ ว่ายน้าคตึ คตึคตึ คตึคตึ

๐ ตัว(ค)ควบกับตัว(ด) แม่กงได้คำไว้ ๖ คำ
 คือ กุกกาน ฅมคณีน ฆากแกลง ฅยไคถน
 โยกคถอน คตาศคเถื่อน ฆะ

๐ ตัว(ค)ควบกับตัว(ด) แม่กนงได้คำไว้ ๘ คำ
 คือ กวมพระคตัง เถียจวิตคตัง คตางแกลง เคตักคตัง
 เวือไคถง กอพยไคถง ถงคถอง พุกคถอง ฆะ

๐ ตัว(ค)ควบกับตัว(ด) แม่กนได้คำไว้ ๒ คำ
 คือ ฆกคตัก ถวกคถอก ฆะ

๐ ตัว(ค)ควบกับตัว(ด) แม่กตได้คำไว้ ๒ คำ
 คือ คตาศไป คถอตบุทว เปนเคตัก ฆะ

๐ ตัว(ค)ควบกับตัว(ด) แม่กบได้คำไว้ ๓ คำ
 คือ คตัมคถ้าย คตัมคตว เคตือบถาบ ฆะ

๐ ตัว(ค)ควบกับตัว(ด) แม่กมได้คำไว้ ๓ คำ
 คือ บกคถุม มีตคถุม เคติบเคตัม ฆะ

๐ ตัว(ค)ควบกับตัว(ด) แม่เกยได้คำไว้ ๖ คำ
 คือ ฅยถ้ายกัน แคตัญกันไป คตาศคถ้อย ปรเวยธวคถ้อย
 เเทนคถอกันไป บันคถอ ฆะ

- ๐ ทัว (ค) ประโยคกับทัว (ว) แจกตั้งนี้ ฐานะ
- ๐ ทว ทวา ทวิ ทวี ทวี ทวี ทตุ ทฏู เทว เทว ไทว ไทว ไทว เทวา ทว่า ทวะ ฐานะ
- ๐ ทวน ทวนั้น ทวาน ทวิน ทวัน ทวัน ทวัน ทวน ทวน เควน แควน ไควน ทวอน ทวอน เควียน เควียน เควิน เควิน ฐานะ
- ๐ ทวง ทวัง ทวาง ทวิง ทวิง ทวิง ทวิง ทุง ทุง เควง แควง ไควง ทวอง ทวอง เควียง เควียง เควิง เควอง ฐานะ
- ๐ ทวก ทวกั ทวาก ทวิก ทวิก ทวิก ทวิก ทุก ทูก เควก แควก ไควก ทวอก ทวาก เควีก เควีก เควิก เคววก ฐานะ
- ๐ ทวต ทวัท ทวาท ทวิต ทวิต ทวิต ทวิต ทุต ทูก เควต แควต ไควต ทวอต ทวาท เควียต เควียต เควิต เควอต ฐานะ
- ๐ ทวบ ทวับ ทวาบ ทวิบ ทวิบ ทวิบ ทวิบ ทวบ ทวบ ฐานะ

๘ ทัว(ค) ควบ กับ ทัว(จ) แม่ กก ได้ คำ ใช้ ๒ คำ

คือ ฉีกควาก ขาดแควาก ๖

๙ ทัว(ค) ควบ กับ ทัว(จ) แม่ กต แม่ กบ ไม่มี คำ ใช้

๑๐ ทัว(ค) ควบ กับ ทัว(จ) แม่ กม ได้ คำ ใช้ คำ ๑

คือ ถ้อยความ ๖

๑๑ ทัว(ค) ควบ กับ ทัว(จ) แม่ เกย ได้ คำ ใช้ คำ ๑

คือ วัจควาย ๖

๑๒ จบ ทัว(ค) ประโยค เท่านั้น ๖

๑๓ ทัว(ท) ประโยค กับ ทัว(ร) แจก ดังนี้ ๖

๑๔ ทร ทรา ทริ ทรี ทวี ทวี ทรุ ทรู เทร แทร

ไทร ไทร ไทร เทรา ทรา ทระ ๖

๑๕ ทาน ทาน ทราน ทริน ทรีน ทรีน ทรีน ทรุน ทรุน

เทรน แทรน ไทรน ทรอน ทรวน เทวีน เทวีน

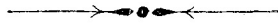
เทวิน เทวีน ๖

๑๖ ทวง ทวัง ทวาง ทริง ทวัง ทวัง ทวัง ทรวง ทรวง

เทวง แทวง ไทวง ทรวง ทรวง เทวียง เทวียง

เทวียง เทวียง ๖

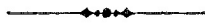

- ๐ ด้ว(ท)ควบกับด้ว(ร) แม่กกาใต้คำใช้ ๗ คำ
คือ อินทวา จันทวา อินทรีบ นนทรี มณฑรี
ต้้นไทร ฉะเชิงเทรา ฐะ
- ๐ ด้ว(ท)ควบกับด้ว(ร) แม่กนมีด้ว(ช)ใช้แทน
มากแล้ว ฐะ
- ๐ ด้ว(ท)ควบกับด้ว(ร) แม่กงใต้คำใช้ ๔ คำ
คือ ทรงเครื่อง ฐั้ทรวง หมากทรวง พระทรวง ฐะ
- ๐ ด้ว(ท)ควบกับด้ว(ร) แม่กกใต้คำใช้ ๔ คำ
คือ น้ำตาตกทรกๆ ลื้นทรก ด้วแหวก ทรอกธาร ฐะ
- ๐ ด้ว(ท)ควบกับด้ว(ร) แม่กคใต้คำใช้ ๔ คำ
คือ เลื่อมทรุก ทรวดทรง มวทรีบต สวมเทริค ฐะ
- ๐ ด้ว(ท)ควบกับด้ว(ร) แม่กบใต้คำใช้ ๓ คำ
คือ ด้วรับ ทรีพยลื้น ทรวบเว็อง ฐะ
- ๐ ด้ว(ท)ควบกับด้ว(ร) แม่กมใต้คำใช้ ๓ คำ
คือ เดวทรม ทรุกไทรม ไทรมนั้ศ ฐะ
- ๐ ด้ว(ท)ควบกับด้ว(ร) แม่เกยใต้คำใช้ คำ ๑
คือ ทินทรวบ ฐะ

๑ ทัว (ท) ประโยคกับ ทัว (ต) ไม่ใคร่มีคำใช้มีแต่
ในแม่กง คำ ๑ คือ ทดงใต้ แม่กกคำ ๑ คือ
ทตัก มุกตวก แม่กตคำ ๑ คือ เทตติ แม่เกย ๒ คำ คือ
ทตุย ทตาย ๖

๑ ทัว (ท) ประโยคกับ ทัว (ว) ไม่ใคร่มีคำใช้
มีแต่ในแม่กต ๒ คำ คือ ทวัญ ทวัญ แม่เกยคำ ๑
คือ ทวาย ๖

๑ ทัว (พ) ประโยคกับ ทัว (ร) แจกตั้งนี้ ๖

๑ พร พร้า พรึ พรึ พรึ พรึ พรุ พรู เพร แพร
ไพโร ไพโร ไพโร เพร้า พร้า พระ ๖

๑ พรน พรัน พราน พริน พรัน พรัน พรัน พรุน พรูน
เพรน แพรน ไพรน พรอน พรอน เพรียน เพรียน
เพริน เพรอน ๖

๑ พรง พรัง พร่าง พรึง พรึง พรึง พรึง พรุง พรุง
เพรง แพรง ไพรง พรอง พรวง เพรียง เพรื่อง
เพริง เพรอง ๖

๑ พรก พรัก พราก พริก พรัก พรัก พรัก พรุก พรุก

เพรก แพรก ไพรก พรอก พรวก เพ็ร็ก เพ็ร็อก
เพริก เพรอก ๖๖

๐ พรก พรัก พราก พรัด พรีก พรีก พรีต พรุก พรุก
เพรค แพรค ไพรค พรอก พรวก เพ็ร็ค เพ็ร็อก
เพริค เพรอก ๖๖

๐ พรบ พรับ พราบ พริบ พรีบ พรีบ พรีบ พรุบ พรุบ
เพรบ แพรบ ไพรบ พรอบ พรวบ เพ็รบ เพ็ร็อบ
เพริบ เพรอบ ๖๖

๐ พรม พร้ม พราม พริม พรีม พรีม พรีม พรุม พรุม
เพรม แพรม ไพรม พรอม พรวม เพ็รม เพ็ร็อม
เพริม เพรอม ๖๖

๐ เพรย พราย พราก พริว พริว พรีย พรีย พรุย พรุย
เพรอย เพรอย
เพรย แพรย ไพรย พรอย พรวย เพ็รย เพ็ร็อย
พรีย เพ็รียะ เพ็รื่อ เพ็รื่อะ เพรย เพรยะ พรีย พรียะ
เพระ แพระ ไพรระ เพระะ พรี พรัม พรรร
พรอ พร่อ พรื่อ พรีย พรีอ ๖๖

๑ ตัว(พ)ควบกับตัว(ร) แม่กกได้คำใช้ ๑๑ คำ
คือ แตกพร้าไป มีดพร้า พ้าพรัดพรี ตกพรู ๆ
แพร่ทถาย แพรคี พนมไพร ไพร่พด งามเพรา
ฝนตกพร้า พร้าพรู พระ ๖

๑ ตัว(พ)ควบกับตัว(ร) แม่กนได้คำใช้ ๔ คำ
คือ พรุ่นใจ นายพราน ขาดพรุน ญุกพรวน
ม่วงพรวน ๖

๑ ตัว(พ)ควบกับตัว(ร) แม่กงได้คำใช้ ๑๒ คำ
คือ อ้าพวาง ทาพว่าง สระพั้ง งามพั้ง
ไม้พั้ง พั้งนี้ ก่อนเพรง ทางสองแพรง ไม้โพรง
บกพ้อง คำพ้อง เปรียงกิน ๖

๑ ตัว(พ)ควบกับตัว(ร)แม่กคได้คำใช้ ๑๐ คำ
คือ พริกพริ้ม จากพราก พริกไทย พริกเทศ
ไพร่พฤกษ ดาวประกายพฤก หนุ้้าแพรก หมากโพรก
พรอกพริ้ง เเสียงเพรียก ๖

๑ ตัว(พ)ควบกับตัว(ร) แม่กตได้คำใช้ ๘ คำ
คือ ฝรั่งพรวท พรวัดพราก พรวัด พรวุด แพรวค
พรวอด พรวค เพราเพร็ค ๖

๐ ทัว(พ)ควบกับตัว(ร) แม่กบได้คำไว้ ๓ คำ
คือ แดบพริบ พริบทา ด้พริบพริบ ๖

๐ ทัว(พ)ควบกับตัว(ร) แม่กมได้คำไว้ ๒ คำ
คือ ประพรม ท้าวมหาพรหม พรหมจรรย พราหมณ
พริ้งพริ้วม เลี่ยมเพ็ริยม ๖

๐ ทัว(พ)ควบกับตัว(ร) แม่เกยไต่ คำไว้ ๘ คำ
คือ เลื่อมพรวาย ภูทพรวาย แดงพราว มะพร้าว
แพรว ๆ เรือเพ็ริ้วว เล่นเพ็ริ้ว เลี้ยงเพวระ ๖

๐ ทัว(พ)ประโยคกับตัว(ด)แจกดังนี้ ๖

๐ พด พดา พลี พลี พลี พลี พด ๆ พดู เพด แผล
ไพล ไพล ไพล เพดา พดำ พดะ ๖

๐ พดน พด้น พดาน พดิน พด้น พด้น พด้น พดุน พดุน
เพลน แพลน ไพลน พลอน พดวน เพดี่ยน เพดี่ยน
เพดิน เพดิน ๖

๐ พดง พด้ง พดาง พดิง พด้ง พด้ง พด้ง พดุง พดุง

เพลง แผลง ไพลง พลอง พลวง เพลียง เพลื่อง
เพลิง เพลอง ๗๖

๐ พลก พลัก พลาก พลิก พลึก พลึก พลุก พลุก
เพลก แพลก ไพลก พลอก พลวก เพลี้ยก เพลี้ยก
เพลิก เพลอก ๗๗

๐ พลค พลัก พลาก พลิก พลึก พลึก พลึก พลุก พลุก
เพลค แพลค ไพลค พลอก พลวก เพลี้ยค เพลี้ยค
เพลคิ เพลอก ๗๘

๐ พลด พลับ พลาบ พลิบ พลับ พลับ พลับ พลุด พลุด
เพลด แพลด ไพลด พลอด พลวด เพลี้ยด เพลี้ยด
เพลดิ เพลอด ๗๙

๐ พลม พลัม พลาม พลิม พลัม พลัม พลุ่ม พลุ่ม
เพลม แพลม ไพลม พลอม พลวม เพลี้ยม เพลี้ยม
เพลมิ เพลอม ๘๐

๐ เพลย
เพลอย พลาย พลาว พลิว พลิว พลี้ย พลี้ย พลูย พลูย

เพลว แพลว ไพลย พลอย พลวย เพลี้ยว เพลี้ยว
เพลี้ย เพลี้ยะ เพล้อ เพล้อะ เพลอ เพลอะ พลัว พลัวะ

๐ ทัว (พ) ประโยค กับ ทัว (ถ) แม่กตได้คำใช้ ๔ คำ
คือ จับพลัด พลาดล้ม เพื่ืตคอก ช่างพลอด
เพลิตเพลิน ๖๖

๐ ทัว (พ) ประโยคกับ ทัว (ถ) แม่กบได้คำใช้ ๒ คำ
คือ เวลาพลบ ทั้มะพลับ ๖๗

๐ ทัว (พ) ประโยคกับ ทัว (ถ) แม่กมได้คำใช้ ๕ คำ
คือ เพลิงโพลงพลาบ พุกพลุ่มพลาบ พุกพลอมแพลม
ชุกอ้งแพลม ๖๘

๐ ทัว (พ) ประโยคกับ ทัว (ถ) แม่เกยได้คำใช้ ๑๐ คำ
คือ ช่างพลาย ท้องพลับ พลอยหัวแหวน พลอยพุกจา
พุกพล่อย ๆ พลัวแทงกิน ช่อนเพลี่ย ตีตเพลี่ย
แพละโถม ผ้าเพลาะ ๖๙

๐ ทัว (พ) ประโยคกับ ทัว (จ) แจก ออก ก็ไม่ใคร่
ได้คำใช้ ในแม่กมมีคำใช้คำหนึ่ง คือ พวงสงกานอก
นั้นไม่เหนได้คำที่ ต้องใช้โดย ๗๐

๐ อักษร ประโยคสั้น

สารแถง

คิด กถัน ธรรม ออกแจง

แจงไว้

จัด พวก อักษร แฝง

ฝาก ร่วม เตียงเฮย

จบ เสร็จ สำเร็จได้

ถอกแล้ว ลง พิมพ์

๐ แต่นี้จะว่า กับ แก่ แต่ ต่อ ลี้ คำนี้ต่อไป

ผู้จะเขียน ต้องใช้ ให้ถูกกับความ ถ้าใช้ที่ ควรจะว่า

กับ ว่าเปน แก่ เคลื่อนคลาศ นักปราช ที่มีใจละเอียด

ก็จะ รังเกียจติเตียน แล แบบที่ ถูก ต้อง ถอง แท้ นั้น

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เอก อรรถคุณ

บัณฑิตยได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน

แบบฉบับไว้เปนตัวอย่าง ดังนี้

๐ คำพูดคำเขียน ใช้ลง หนังสือ ย่อม แปลก ๆ

ต่าง ๆ ตาม ลักษณะนิยม ถ้อยคำนั้น ๆ ให้ท่าน

ผู้จะพูด แล จะใช้หนังสือ สังเกต ที่ ควร ที่ ไม่ควร จง

ประจักษ์ คือ ที่ ควร จะ ว่า กับ กับ ที่มี ว่า อย่างอื่น

ผิดไม่ถูก แล ที่ ควร จะ ว่า แก่ แก่ ที่มี ว่า ต่อ ก็มี ว่า

อย่างอื่นไม่ได้ ไม่ถูก แล ที่ ควร ต้อง ว่า แต่แต่ก็มี ว่า

อย่างอื่นไม่ชอบไม่ถูก แล ที่ ควร จะ ว่า แต่ว่าในไว้ใน

คำสูงก็มี เปนหลายจำพวก ดังนี้ ในทุกวันนี้ใช้คำ

ผิด ๆ มากนัก เตือนเถอะ ประปน กันไป ไร้ค่า ว่ากับกับ
กับ มากนัก ทั่วไปทุกหนทุกแห่ง ไม่มีผู้สังเกต ว่าที่ ควร
ที่ไม่ ควร เถย เพราะ ฉนั้น จึง จะ ขอ ทั้ง แบบ ชี้แจง ไว้ ให้
เห็น ดังนี้ เหมือนใน คำพูด ว่า

- (๑) คน อยู่ ทั่ว กัน (๒) ไป ทั่ว กัน (๓) มา ทั่ว กัน
(๔) นั่ง นอน ทั่ว กัน (๕) ทำ ทั่ว กัน (๖) กิน ทั่ว กัน
(๗) เดิน ทั่ว กัน (๘) พูด กัน (๙) เจรจา กัน
(๑๐) ปกฏา กัน (๑๑) คิดอ่าน กัน (๑๒) ดูเหมือน กัน
(๑๓) คล้าย กัน (๑๔) อย่าง เดียว กัน (๑๕) เรื่อง เดียว กัน
(๑๖) ชอบ กัน (๑๗) วิวาท กัน (๑๘) ชก ตี กัน
(๑๙) รักใคร่ กัน (๒๐) สวมคบ กัน (๒๑) กระทบ กัน
(๒๒) ร่วม กัน (๒๓) ช่วย กัน (๒๔) พร้อม กัน
(๒๕) สร้าง ทั่ว กัน (๒๖) ผูกพัน กัน (๒๗) ร้อย ทั่ว กัน
(๒๘) คู่ กัน (๒๙) สำหรับ กัน (๓๐) ตรง กัน
(๓๑) ท้อง กัน (๓๒) ติด เนื่อง กัน (๓๓) ตลอดจน กัน
(๓๔) เพื่อน กัน (๓๕) นัย ถ้อย กัน (๓๖) เบนไม้ ตี ทั่ว กัน
(๓๗) ชิด กัน (๓๘) ช้ำ กัน (๓๙) ไกล กัน

(๔๐) เคียงกัน (๔๑) ต่อกัน (๔๒) รวมกัน
 (๔๓) แข่งกัน (๔๔) แย่งชิงกัน (๔๕) สัมทบกัน
 (๔๖) ประจวบกัน (๔๗) ไตนกัน (๔๘) คล้องจองกัน
 (๔๙) ถูกต้องกัน (๕๐) ผสมกัน (๕๑) คละกัน
 (๕๒) เจือปนกัน (๕๓) บวกเข้าด้วยกัน (๕๔) คราวเดียวกัน
 (๕๕) เหมอกัน (๕๖) เท่ากัน

ใน คำเหล่านี้ ว่ามานี้ ต้องที่ใช้ว่า กับกับ จะใช้ได้อย่างอื่นไม่ได้เลย

๐ ๑ คือ นาย อยู่ด้วยกัน กับบ่าว เจ้า อยู่กับ ทาษ

ฎา ๒ ๓ อยู่ด้วยกัน กับผู้มีชื่อ ๖๖

๐ ๒ บิดาไป ด้วยกัน กับบุตร ฎาไป กับ ช่าง ไม้ พ้อ

เกวียน ๖๖

๐ ๓ พวก ลูก ค้า มา ด้วยกัน กับ พวก ต่าง ๖๖

๐ ๔ หญิง นิ่ง ด้วยกัน นอน ด้วยกัน กับชาย ๖๖

๐ ๕ ผู้ต้อง เภณที่ ทำ ด้วยกัน กับ นาย ตำน ๖๖

๐ ๖ ไทย นิ่ง ถ้อย มิ โตะ ด้วยกัน กับ จี ๖๖

๐ ๗ ผู้ตี เล่น ด้วยกัน กับไฟ ๖๖

๐ ๘ ลีศย์ พุด กับ อาจารย์ ๖๖

- ๑ ๒๓ เจ้านายกับข้าราชกรม ช่วยกันทำนุบำรุงบ้านเมือง ๖๖
- ๑ ๒๔ ผู้ใหญ่พร้อมกันกับผู้ย่อย ๖๖
- ๑ ๒๕ เจ้าเมืองกรมการ สร้างด้วยกัน กับราษฎร ๖๖
- ๑ ๒๖ ผลมพร้าวผูก หักด้วยกันกับผลส้มต่างๆ ๖๖
- ๑ ๒๗ เรือน้อยร้อยไว้ด้วยกัน กับเรือใหญ่ ๖๖
- ๑ ๒๘ ท่านจางวางซ้าย คู่กันกับท่านจางวางขวา เมืองนี้เป็นคู่ปรับกับเมืองนั้น ๖๖
- ๑ ปีนสำหรับกับทหาร ผาคลุมสำหรับกับโต๊ะกับพาน ๖๖
- ๑ ๒๙ หม้อเข้าสำหรับกับเชิงกราน ๖๖
- ๑ ๓๐ ทิศเหนือตรงกันกับทิศใต้ ๖๖
- ๑ ๓๑ ความเรื่องนั้นต้องกันกับเรื่องนี้ บทร้องนั้นคล้องจองกันกับบทนี้ ๖๖
- ๑ ๓๒ แถวถนนติดเนื่องกันกับตลาด ๖๖
- ๑ ๓๓ คลองมหานาคตลอดถึงกันกับฝายของผดุง ๖๖
- ๑ ๓๔ นายคงเพื่อนกันกัน นายเกิด ๖๖
- ๑ ๓๕ ผู้มีทรัพย์สินนับถือกันกับถูกกัก ๖๖

- ๑ ๓๖ ในกรุง เบนไมตรี กัน กับ ต่าง ประเทศ ๖๖
- ๑ ๓๗ ทอง เหลือง หุ้ม ชิด กัน กับ เนื้อไม้ ๖๖
- ๑ ๓๘ ความ ตื่น ซ้ำ กัน กับ ข้าง ปลาย ๖๖
- ๑ ๓๙ ตั้ง ป้อม โกล่ กัน กับ ถ้ำ คดอง ๖๖
- ๑ ๔๐ เครื่อง ทอง ตั้ง เคียง กัน กับ เครื่อง แก้ว ๖๖
- ๑ ๔๑ คำ ที่ ว่า ไว้ ใน ต้น ต่อ กัน กับ คำ ที่ ว่า ข้าง ท้าย ๖๖
- ๑ ๔๒ หุ่น ทรัพย์สิน ของ ผู้ บัง รวม กับ ของ ผู้ ทาย ๖๖
- ๑ ๔๓ น้ำ ขาว วิ่ง แข่ง กัน กับ น้ำ แดง ๖๖
- ๑ ๔๔ เรือ ญวน แจว แข่ง กัน กับ เรือ พาย ๖๖
- ๑ ๔๕ ผู้ ร้าย แย่ง ชิง กัน กับ เจ้า ของ ทรัพย์สิน ๖๖
- ๑ ๔๖ ขบวน หน้า สมทบ กัน กับ ขบวน หลัง ๖๖
- ๑ ๔๗ คน เกิด เวศ ปรจวบ กัน กับ วัน เพญ ๖๖
- ๑ ๔๘ เรือ ชื่น ไท่น กัน กับ เรือ ล่อง ๖๖
- ๑ ๔๙ ทิน ประสิด ๘ สม กัน กับ มาศ ทอง เหลือง ๖๖
- ๑ ๕๐ ๘ สม กัน กับ ทอง แดง ๖๖
- ๑ ๕๑ เงิน ดี คละ กัน กับ เงิน แดง ๖๖
- ๑ ๕๒ ถัง กระสือ เจือ ปน กัน กับ ตีบุก ๖๖
- ๑ ๕๓ มะพร้าว บด ๖๖ เข้า ด้วย กัน กับ ผลไม้ ต่าง ๆ ๖๖

- ๐ ๕๓ อายุนั้น ความเดียวกัน กับท่านผู้นั้น ๖๖
- ๐ ๕๔ เงินที่สืบทอดหรือเงิน ใช้เท่ากัน กับเงินตาม
ข้างหนึ่ง ๖๖
- ๐ ๕๕ ท่านผู้นั้นทำยศศักดิ์เสมอกันกับที่ราชินิกุล ๖๖
- ๐ คำที่ ต้องใช้ กับ กับ กับ ทั้งกล่าวมานั้น
จะว่าไปอีก ก็จะไม่ถูกต้อง ให้สังเกตเทียบดูตาม
ลักษณะ ที่กล่าวมาแล้วนั้นเถิด ๖๖
- ๐ เมื่อ ก่อนนี้ในปีที่ล่วงมาแล้ว ได้เขียนประกาศ
ไว้ที่กำแพงข้างนอก ก็มี ได้ให้ตีพิมพ์ประกาศแจก
ไปแก่ท่านทั้งหลายทั้งปวง ก็มี ชี้แจงไปว่า ด้วย จะใช้
คำว่า กับ กับ กับ ให้ถูก ท่านผู้ฟังไป ต้องถูก
คำนี้ทีเดียวว่าใช้ กับ กับ กับ มากนักอะไร ๆ ที่ใช้
กับ กับ กับ ไปเสียหมด ก็กลับยกมาใช้ว่า แก่ แก่
แก่ไป ในที่ควรจะใช้ว่ากับจริง ๆ ก็กลับยกมา
ใช้แก่ แก่ แก่ เถ่า ทำให้เลอะเลือนไปอีก เพราะ
ฉะนั้นจะได้ชี้แจงแบบดงไว้ ให้เห็นว่าในที่เช่นคำดัง
จะว่าต่อไปนี้ จึงควรต้องใช้ว่าแก่จะใช้ว่ากับ ๖๖

ว่าอย่างอื่นไปไม่ได้โดยที่เดียว ๗ เหมือนในคำที่
 พูดย่างนี้ ๘

(๑) ให้	(๒) ส่งให้	(๓) ขอมให้
(๔) แจกให้	(๕) บอกให้	(๖) บอกเล่า
(๗) เลี้ยเงินให้	(๘) ทักสินให้	(๙) แบ่งให้
(๑๐) ให้ถือขคำ	(๑๑) ให้การ	(๑๒) มอมไว้
(๑๓) ขายไว้	(๑๔) จำนำไว้	(๑๕) ขายตัวไว้
(๑๖) ผากไว้	(๑๗) ไว้ธุระ	(๑๘) ไว้ใจ
(๑๙) ปลงใจ	(๒๐) ไว้ความ	(๒๑) แจ้ง ความ
(๒๒) ฐึแจง	(๒๓) แพ้ความ	(๒๔) แพ้ ฐึ
(๒๕) บอกไป	(๒๖) เลี้ย ของไป	(๒๗) เลี้ยที่
(๒๘) เลี้ยกล	(๒๙) เลี้ยอะไรๆ	(๓๐) คกร
(๓๑) สมคกร	(๓๒) ว่า	(๓๓) ท้อ ว่า
(๓๔) ทอบ	(๓๕) ฐึน	(๓๖) ทำคุณ
(๓๗) ทำโทษ	(๓๘) ลงโทษ	(๓๙) ทำร้าย
(๔๐) ทำอะไรๆ	(๔๑) แจกจ่าย	(๔๒) แบ่งปัน
(๔๓) ปรีภัยใหม่	(๔๔) เอนดู	(๔๕) เป็นสิทธิ์
(๔๖) ลุ่มหลง	(๔๗) ทอดเท	(๔๘) ทับ ถม

(๕๙) ฆ่าศึก (๕๐) สมเศวท (๕๑) อนุเศวท

๑ ในคำเหล่านี้ที่ว่ามานี้ ต้องที่ใ้ใช้ว่าอย่างนี้
อย่างอื่นไม่ได้โดย ๗๖

๑ ที่ ๑ ให้แก่ เหมือนคำว่าผู้มีทรัพย์แจกเงินให้แก่
คนยากผู้ใดให้เข้าให้เกตุยให้เรือให้พายแก่ใจ ๗๖

๑ ที่ ๒ ส่งให้แก่ เหมือนคำว่าร่าง หมายถึง
ส่งให้แก่เจ้าพนักงาน ๗๖

๑ ที่ ๓ ยอมให้แก่ เหมือนคำว่าตูกเรือ ยอมให้
แก่นายเรือ ตักต้นความ ๗๖

๑ ที่ ๔ แจกให้แก่ เหมือนคำว่าหมายประกาศ
แจกให้แก่ข้าราชการ แลราษฎร ๗๖

๑ ที่ ๕ ฝากให้แก่ เหมือนคำว่ามีของฝากให้
แก่หัวเมือง ๗๖

๑ ที่ ๖ บอกเล่าแก่ เหมือนคำว่าตำรานี้ พระฤๅษี
นารถ บอกเล่าแก่พวกพราหมณ์ ๆ ใ้บอกเล่าแก่
ศิษย์ ต่อมา แลคำว่าผู้เอาความข้างนี้ไปบอกเล่าแก่
ข้างโน้น ๗๖

- ๑ ที่ ๗ เสียเงินให้แก เหมือนคำว่า เจ้าของ
สวนเสียเงินให้แก่นายระวาง ๖
- ๑ ที่ ๘ ตัดสินให้แก เหมือนคำว่า ของกลางท่าน
ตัดสินให้แกใจทัย ๖
- ๑ ที่ ๙ แบ่งให้แก เหมือนคำว่า เงินทุนถ้าใครควร
แบ่งให้แกผู้เข้าส่วนตามมากแล่นอัย ๖
- ๑ ที่ ๑๐ ให้ถ้อยคำแก่ เหมือนคำว่า เจ้าสำนวน
ให้ถ้อยคำแก่คู่ความ ๖
- ๑ ที่ ๑๑ ให้การแก่ เหมือนคำว่า นายบุญศรี
ให้การแก่พระเกษม ๖
- ๑ ที่ ๑๒ มอบไว้แก่ เหมือนคำว่า หมายชี้รายจ่าย
ได้มอบไว้แก่นายงานแล้ว ๖
- ๑ ที่ ๑๓ ขายไว้แก่ เหมือนคำว่า เข้าได้เอา
รูปพรรณสิ่งนี้ ๆ ไปขายไว้แก่ท่าน ๖
- ๑ ที่ ๑๔ จำนำไว้แก่ เหมือนคำว่า ทาสดีกของ
นายเงินไปจำนำไว้แก่คนนอกบ้าน ๖
- ๑ ที่ ๑๕ อายัดไว้แก่ เหมือนคำว่า เจ้าของกระ
บือ เอากระบือไปอายัดไว้แก่กำนัน ๖

- ๑ ที่ ๑๖ ผากไว้แก่ เหมือนคำว่า แก่ ของเด็ก
น้อยเขาไปผากไว้แก่เพื่อนบ้าน ๖
- ๑ ที่ ๑๗ ไว้ธุระแก่ เหมือนคำว่า ผู้ใหญ่
ไว้ธุระแก่ผู้น้อย ๖
- ๑ ที่ ๑๘ ไว้ใจแก่ เหมือนคำว่า เหตุทั้งนี้
เพราะไว้ใจแก่คนข้างนอก ๖
- ๑ ที่ ๑๙ ปลงใจแก่ เหมือนคำว่า ผัวปลงใจ
แก่เมีย ๖
- ๑ ที่ ๒๐ ไว้ความแก่ เหมือนคำว่า นายแดง
พี่ไว้ความแก่นายแดงน้องว่าต่าง ๖
- ๑ ที่ ๒๑ แจ้งความแก่ เหมือนคำว่า พี่ท่าน
แจ้งความแก่น้องท่าน ๖
- ๑ ที่ ๒๒ ฐิ่แจ้งแก่ เหมือนคำว่า ครูอาจารย์
ถึงสอนฐิ่แจ้งแก่ศิษย์ ๖
- ๑ ที่ ๒๓ แพ้ความแก่ เหมือนคำว่า ใจทัย
แพ้ความแก่จำเลย ๖
- ๑ ที่ ๒๔ แพ้รู้แก่ เหมือนคำว่า คนโง่แพ้
รู้แก่คนฉลาด ๖

๑ ที่ ๒๕ ให้ไปแก่ เหมือนคำว่า ส่วนทรัพย์สินที่
เหลืออยู่ให้ทำบุญให้ไปแก่ผู้ตาย

๑ ที่ ๒๖ บอกไปแก่ เหมือนคำว่า ข้อราชการ
ทั้งปวง บอกไปแก่หัวเมืองปากใต้ฝ่ายเหนือให้
ทราบแล้ว

๑ ที่ ๒๗ เลี้ยงของไปแก่ เหมือนคำว่า ผู้ที่เกี่ยว
ข้องมีคดีต่าง ๆ ต้องเลี้ยงของไปแก่สุภกตระถาการ
เปนธรรมเนียม

๑ ที่ ๒๘ เลี้ยงที่แก่ เหมือนคำว่า ผู้เจ้าของ
กระบือ เลี้ยงที่แก่อ้ายผู้ร้าย ๆ ลักกระบือไปได้

๑ ที่ ๒๙ เลี้ยงอะไร ๆ แก่ เหมือนคำว่า คนซื้อ ๆ
มักเลี้ยงรู้แต่เลี้ยงอะไร ๆ แก่คนโกง

๑ ที่ ๓๐ ควรแก่ เหมือนคำว่า คดีใดควร
แก่แพ้กี้ให้แพ้ ควรแก่ชนะก็ให้ชนะ

๑ ที่ ๓๑ สมควรแก่ เหมือนคำว่า เครื่องยศ
สำหรับนี้สมควรแก่เจ้าพระยา

๑ ที่ ๓๒ ว่าแก่ เหมือนคำว่า ผู้มีชื่อว่าแก่
เพื่อนกัน

- ๐ ที่ ๓๓ ต่อว่าแก่ เหมือนคำว่า ผู้ที่ได้อิสรภาพ
แบ่งปันน้อย ต่อว่าแก่ ท่านแม่ กอง
- ๐ ที่ ๓๔ ตอบแก่ เหมือนคำ สัตย์ ตอบ
แก่อาจารย์ว่า ข้ายังไม่เข้าใจ ๗
- ๐ ที่ ๓๕ ขึ้นแก่ เหมือน คำว่า หัวเมืองขึ้นแก่
กรมมหาดไทย แล หัวเมืองขึ้นแก่ กรมพระกระถิน
- ๐ ที่ ๓๖ ทำคุณแก่ เหมือน คำว่า ผู้ใดทำคุณ
แก่ ท่าน ๗ ก็ ย่อม ตอบ คุณ แก่ตน
- ๐ ที่ ๓๗ ทำโทษแก่ เหมือน คำว่า ผู้ใดทำโทษ
แก่ท่าน คือ มีตมูกเขียน ตี จำ จอง แล อื่น ๆ
- ๐ ที่ ๓๘ ลงโทษแก่ เหมือน คำว่า เจ้านาย
ลงโทษแก่ ผู้มีความผิด
- ๐ ที่ ๓๙ ทำร้ายแก่ เหมือน คำว่า คนร้ายเที่ยว
ทำร้ายแก่ ชาวบ้าน ชาวเรือ ขึ้น ล่อง เนื่อง ๆ ๗
- ๐ ที่ ๔๐ แจกจ่ายไปแก่ เหมือน คำว่า หมาย
ประกาศ แจกจ่ายไปแก่ ข้าราช การ แล ราษฎร อื่น ๆ ๗

- ๐ ที่ ๔๑ แบ่งปันแก่ เหมือนคำว่า ทวิพย สิ่ง
ของ ๆ ปิตามารดา แบ่งปันแก่บุตร หลาน แด ญาติ
พี่น้อง ๖
- ๐ ที่ ๔๒ บังคับแก่ เหมือนคำว่า ตระสกาการ
บังคับแก่ คุกคามให้หน้า สืบ พยาน ๖
- ๐ ที่ ๔๓ ปรียไหมแก่ เหมือนคำว่า ถูกขุ่น
ปรียไหมแก่ ใจหัย ๖
- ๐ ให้กับไม่ได้ต้องว่า ให้แก่ ว่ากับไม่ได้ต้องว่า
ว่าแก่ ขายกับไม่ได้ ต้องว่าขายแก่ ๖
- ๐ ทรง พระ ทรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศ อีก ครั้ง
หนึ่ง ดังนี้ ๖
- ๐ ประกาศ มาให้คนเขียน หนังสือ ทิ้งปวง ทราบทั่ว
แล้ว สังกะสีให้ ให้ถูกในที่ ควร จะว่า กับ ว่าแก่ ว่า
แต่ว่า แต่ว่า ต่อว่า ใน ว่า ยัง จง สังกะสีให้แน่ แล้วให้
ให้ถูก อย่าให้ปน กับไปทุก แห่ง แด อย่ากลัวกับ
งเงินไป ๖
- ๐ คน สอง คน ตาม คน ขึ้นไป ทำ กิริยา เหมือน กัน ใช้
ว่ากับ ผัว นอน กับเมีย ผัว อยู่กับเมีย นาย ไป กับ

บ่าว คนหนึ่ง หนึ่ง พุดเด่น กับ คนหนึ่ง นาย ปฤชา กับ
 บ่าว บุตร ร่วม ศุข ทุกข์ กับ ปิตา มารดา ลูกค้า ชื่อ ภาย
 กับ ชาว บ้าน ขุนนาง เจรจา กับ แหก เมือง นครเด่น
 กับ ตลก คน หนึ่ง วิวาท กับ เพื่อน บ้าน ผู้ร้าย ที่ วัน
 กัน กับ เจ้า เรือน คน โทษ ไป กับ ผู้คุม อะไร อื่น ๆ เช่น
 นี้ มาก มาก นึก เอา ที่ คน สอง คน สาม คน ฤ มาก ทำ
 กิริยา เต็มวัน ทำ ด้วย กัน จึง ใช้ กับ ๖

๐ หนึ่ง ถ้า เป็น ของ ที่ ไป ด้วย มา ด้วย อยู่ ด้วย
 ได้ มา ด้วย เสีย ไป หาย ไป ด้วย กัน ที่ ว่า กับ ได้
 เหมือน หนึ่ง คน ไป กับ ย่อม ของ ตัว ไป กับ ตาม แล เป็น
 ของ ตัว ที่ ว่า ได้ คน มา กับ หาย สิ่ง ของ คน แก่ มาก กับ
 ไม่ ทำว คน มาก กับ ข้าง กับ ม้า กับ โค กับ กระบือ
 คน อยู่ กับ หีบผ้า ทอง เกบไว้ กับ เงิน ผ้า กับ เสื้อ อยู่
 ด้วย กัน คน ได้ มีต มาก กับ ต้า ได้ ขวาน มา กับ สี่
 ได้ เป็น มาก กับ ดิน ตำ ได้ เกวียน มา กับ วัว หีบไฟ
 ให้ม เสี่ย กับ ผ้า เงิน หาย ไป กับ ดุจ ด้วย กัน ๖

๐ ของ ที่ ดี สัตว ที่ ดี คน ที่ ดี อยู่ ด้วย กัน ไป ด้วย กัน
 ทำ อะไร ด้วย กัน ดั่ง ที่ จะ ออก ชื่อ ด้วย กัน ว่า กับ ได้ สั้น
 คือ เงิน กับ ทอง หม้อ ไซ้ กับ เริงกรวน บังเหียน กับ ม้า

ตกกับโค สายสนตะกายกับกระบือ นกกับกรง ทหาร
 กับปืน คนกับช้าง ม้ากับรถ โคกับเกวียน คนกับรอง
 ทำว ร่มกับรองทำว ช้างกับม้า ลากับอูฐ บุตรกับ
 บิดา ช้างกับเจ้า เรือกับคน อะไรๆเป็นอันมาก ที่ไป
 ด้วยกัน มาด้วยกัน อยู่ด้วยกัน ทำอะไร
 ด้วยกัน ว่ากับได้หมด แต่ ถวาย แดให้
 แด รับ แดเรียกเอา บอกเล่า ว่ากับไม่ได้โดย
 ทูลเกล้า ทูลกระหม่อม ถวายใน หลวง ใน พระบาท
 สมเด็จ พระเจ้าอยู่หัว ถวายในเจ้าต่าง กรม
 กำหนดในท่านเสนาบดี ฯ ถวาย พระ พร แด พระเจ้า
 อยู่หัว กราบทูล พระกรุณา แด พระบาท สมเด็จ พระเจ้า
 อยู่หัว กราบทูล ต่อเจ้าต่าง กรม เจ้ายังไม่ได้ตั้ง
 กรม เรียบ ต่อท่านเสนาบดี แจ้ง ความ ต่อผู้สำเร็จ
 ราชการ เมือง กรมการ พ้อง ต่อ ลูกขุน ณ ศาล หลวง
 ใ้ใช้ใ้ใน แด ต่อ โดยสมควร นอกกว่านี้ใช้แก่
 คือ พระราชทานแก่ ใ้แก่ บอกแก่ แจ้ง ความ
 แก่ ทำคุณแก่ ทำโทษแก่ ลงโทษแก่ ใคร ใดๆอะไร ใดๆ
 ว่าไม่สุดแล้ว คำที่ต่อกับ ใ้แก่ บอกแก่ แจ้งแก่
 ร้อง เรียบแก่ ทำโทษแก่ ทำคุณแก่ ทำให้แก่
 บอกใ้แก่ แจกจ่ายแก่ จ่ายไปแก่ เลี้ยใ้แก่

แต่อื่น ๆ ที่คล้ายกัน ให้ว่าแก้อย่าว่ากับเลย ๖๒

๐ รับแต่ ขอดแต่ เรียกแต่ รุ่งแต่ เอาแต่
 มาแต่ เอามาแต่ ได้มาแต่ รับพระราชทานแต่
 ใ้โอนุเคราะห์แต่ เรียกภาษีแต่ ฟังแต่ รู้แต่
 แลอื่น ๆ ใ้แต่ ในที่ ว่าด้วย ต้นทาง มา ๖๓

๐ หนึ่ง ฟังให้จำแต่ย่อ ๆ ดังนี้ ๖๔

๐ ไปกับ มากับ นิ่งกับ นอนกับ ยืนกับ
 เดินกับ กินกับ อยู่กับ ทำด้วยกันกับ เล่นกับ
 เทียบไปกับ พูตกับ^๒กับ เจริญกับ ปฤกษ์กับ
 คิดอ่านกับ เหมือนกับ เช่นกับ วิวาทกับ ชก
 ตักกับ วิกิไควกับ ชอบภอ กับ อยู่ด้วยกันกับ
 อาไศรยอยู่กับ เขาใจกับ สมคยกับ รวมกับ
 พร้อมกับ ร่วมกับ ผูกกับ ติดกับ ร้อยกับ
 ตรึงกับ ตรงกันกับ ต้องกันกับ เกี่ยวค่องกับ
 เปนความกับ สิ่งนั้นกับ สิ่งนั้น คนนั้นกับ คนนั้น
 ผัวกับเมีย นายกับบ่าว ชักกับเจ้า บุตรกับบิดา
 ชายกับหญิง พระสงฆ์กับคฤหิ์ฐ์ ชาววัดกับชาวบ้าน
 ข้างกับม้า โคกับกระบือ ม้ากับรถ โคกับเกวียน
 เงินกับทอง หม้อเข้ากับเชิงกราน นกกับกรง ทหาร
 กับปืน ร่มกับรองเท้า คนกับเรือ ๑ ข้ากับผู้มี

ซื้อ ตระตาการ กับ ลูก ความ โจทย กับ จำเลย หรือ
กับ คนใช้ ที่ บ้าน กับ ที่ สวน ๖๖

๑ ให้แก่ ไร่แก่ ไร่ไร่แก่ มอบแก่ มอบ
ให้แก่ ขึ้นแก่ ส่งแก่ ฆ่าแก่ ต่อว่าแก่ บอกร
แก่ เล่าแก่ ทอขแก่ แจ้งแก่ แจ้ง ความแก่
ไว้ใจแก่ ปลงใจแก่ ไร่ไร่แก่ ฆ่าคักแก่
ควรแก่ สมควรแก่ ทำแก่ ทำคุณแก่ ลงโทษแก่
จ่ายแจกแก่ แบ่งปันแก่ เสียเงินแก่ ปรบิใหม่แก่
ไว้ความแก่ ส่งให้แก่ อยัดไว้แก่ ทัศนให้แก่
แปลสิทธิแก่ ตกไปแก่ เอนดูแก่ ส่งเคราะห์แก่
อนุเคราะห์แก่ พ้องแก่ ร้องแก่ เรียนแก่ อับนวอนแก่ ๖๖

๑ ขอแต่ เอาแต่ รับมาแต่ เอาไปแต่ เอา
มาแต่ ใ้มาแต่ เรียกแต่ เร่งแต่ เก็บเงินแต่
เรียกภาษีแต่ ั้มมาแต่ ซื้อแต่ เช่าแต่ กู้แต่
ถ่าบ มาแต่ ขอโทษแต่ ๖๖

๑ จบคำกำหนดใช้ กับ แก่ แต่ ต่อ เท่านั้น ๖๖

๑) หนึ่ง พึ่งให้กุดบุตร มีความสังเกต ถ้อยคำที่ ท่าน
ใช้ อักษร สูง กับ อักษร กลาง รวมเข้าเป็น สำเนียง
เดียวกัน แต่ อักษร สูงไม่มีขำนาจที่จะ ชู้นำ อักษร
กลาง ให้เป็นเสียง สูงได้ถึง ควบ กันเข้า ก็คงเป็น
สำเนียง อักษร กลาง อยู่ตาม เติมดูๆ คำเหล่านี้ ๖

๑) สกถ สกนธ์ สกรวรจ์ สกเก็ด สกคุณ สกกุล สกอบ
สกักต์ สกิต สกน อกิง อกาจ อกรวรจ์
สก็อกต ขจร ขจิต ขจิตร ขจี ขจาย ฆจญ
แสดง สกุต เสก่า เสกจ สกวก สก่า สกม
สกุง สกา สเค็จ สเคียง ขทาน เขท
ไอสติม แม่ น้ำใสตง สบง เสบียง แสบก
สบัก สบาป สบั้ง สบบ สบบ สบถ สบัต
สบั้ง สบวน สบ่า สบุ่ม สบับ สบาค สบิต
สเคียน สอบ ๖

๑) คำเช่นนี้ มีมาก ชัก มาว่าไว้ กอ เป็นอย่างเท่านี้ ๖

๑) จม อักษร ประโยคที่ ๓ เท่านั้น ๖